مقاله تحقیقی

دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل
دوره هفتم، شمارهٔ ۱، پاییز – زمستان ۱۳۹۷، صفحه ۲۰-۱۳

بررسی راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل (۱۳۹۶)

سیدعلی سیدمجیدی(PhD)[۱]، مریم سیدمجیدی(DDS, Ms)[*۱]، فاطمه حبیب زاده بیژنی(DDS)[۲]، مرجان کیانی(DDS)[۲]

۱- مرکز تحقیقات مواد دندانی، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایران
۲- دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایران

دریافت: ۹۷/۹/۲۸، اصلاح: ۹۷/۱۲/۷، پذیرش: ۹۷/۱۲/۱۲

خلاصه

سابقه و هدف: هدف از انجام مطالعه حاضر بررسی و تعیین راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود تا مهارتهای مطالعه و یادگیری دانشجویان در ورود به دانشگاه ارزیابی شود.

مواد و روشها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی در سال ۱۳۹۶ با استفاده از نظرات دانشجویان دکتری عمومی مشغول به تحصیل در دانشکده دندانپزشکی بابل در تمامی ترم ها توسط پرسشنامه‌ی مشتمل بر دو بخش(بخش اول شامل اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم شامل ۸۰ سوال در ۱۰ حیطه) انجام شد. برای تحلیل داده‌ها و مقایسه میانگین نمره کسب شده بین دسته‌ها، حیطه‌ها، گویه‌ها و در هر یک از آنها بر حسب عوامل دموگرافیک از آنالیزهای پارامتری مقایسه میانگین‌ها شامل اندازه‌گیریهای مکرر، تی مستقل، آنالیز واریانس و مقایسه چندگانه استفاده گردید. سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها: از ۱۳۷ نفر شرکت کننده، ۴۶٪ (۶۳ نفر) مرد و ۵۴٪ (۷۴ نفر) زن با میانگین سنی ۳/۱۹±۲۲/۶۲ بودند. بیشترین نمره مربوط به دسته مهارت با میانگین ۰/۳۹±۳/۲ و کمترین نمره مربوط به دسته خواست و اراده با میانگین ۰/۳۷±۳/۱۲ بود. اختلاف میانگین نمره کسب شده بین دسته مهارت با دسته‌های خواست و اراده و خودتنظیمی به لحاظ آماری از اختلاف معنی‌داری برخوردار بود (به ترتیب P =۰/۰۱۷ و P =۰/۰۲۲).

نتیجه گیری: با توجه به نمرات کسب شده در حیطه‌های مورد مطالعه که اغلب در محدوده متوسط نمره قابل کسب (بین ۱ تا ۵) بود و همچنین اختلاف معنی‌دار بر حسب برخی متغیرهای مستقل از جمله سال ورود به دانشگاه و محل زندگی، می‌توان نتیجه گرفت که دانشجویان در اغلب حیطه‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری ضعف دارند. علاوه بر سنجش اولیه در بدو ورود به دانشگاه، پایش و آموزشهای مداوم توسط مراکز توسعه آموزش دانشگاه جهت حفظ و بالا بردن سطح حیطه‌ها در طول دوران تحصیل بایستی صورت گیرد.

واژه های کلیدی: راهبردهای مطالعه، یادگیری، دانشجویان دندانپزشکی

مقدمه

راهبردهای مطالعه و یادگیری، با تسهیل یادگیری، عملکرد تحصیلی دانشجویان را بهبود می‌بخشد(۱). راهبردهای مطالعه و یادگیری باعث درک عمیق و وسیع از مطالب خوانده شده می‌شود و شامل به کارگیری بعضی از رفتارها و افکار و عملکردها در طول یادگیری با هدف کسب اطلاعات بیشتر و ذخیره‌سازی دانش‌های جدید در حافظه و ارتقای مهارت‌ها می‌باشد(۲). راهبردهای مطالعه و یادگیری شامل نگرش، انگیزش، کنترل زمان، اضطراب، تمرکز، راهنمای مطالعه، راهبردهای آزمون، خودآزمایی و انتخاب ایده اصلی است(۳). شناخت این راهبردها، گامی اساسی برای مداخلات آموزشی مناسب می‌باشد و موفقیت دانشجویان را از طریق تعیین نقاط قوت و ضعف مطالعه و تأمین مداخلات مناسب ارتقا می بخشد(۴و۵). نتایج مطالعات نشان می‌دهد دانشجویانی که در رابطه با راهبردهای مطالعه و یادگیری، یافته‌های دانشگاهی‌شان نسبت به سایرین در سطح پایین‌تری قرار دارد و دانشجویانی که در طول دوران دبیرستان آشنایی با راهبردهای مطالعه و یادگیری نداشته باشند، مشکلات بیشتری را در طول تحصیل خود در دانشگاه در رابطه با به کار بستن دانسته‌ها و اطلاعات و نیز گذراندن مقاطع پی در پی دارند(۶). تفاوت بین دانشجویان با نمرات بالا و دانشجویان با نمرات پایین به دلیل رفتارهای یادگیری و شیوه‌های مطالعه متفاوت آنها از یکدیگر می‌باشد و عاملی که باعث متفاوت شدن افراد با یکدیگر می‌شود روش‌های خاص مطالعه و یادگیری آنها است. بنابراین به منظور این که دانشجویان در دانشگاه عملکرد مناسبی داشته باشند، باید ترکیبی از راهبردهای مطالعه و یادگیری را به کار ببندند(۷). دانشجویان رشته دندانپزشکی در دوره تحصیلی خود با حجم بسیار زیاد و گسترده مطالب علمی و عملی مواجه هستند که صرفاً با تکیه بر نیروی حافظه نمی‌توان آن ها را فرا گرفت. بسیاری از دانشجویان زمانی که وارد دانشگاه می شوند در مورد یکی از مهم‌ترین مهارت‌های ضروری در دانشگاه که مهارت مطالعه و یادگیری است، اطلاعات کمی دارند. دانشجویان

* نویسنده مسئول مقاله: مریم سیدمجیدی
آدرس: مرکز تحقیقات مواد دندانی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، ایران، تلفن: ۱۱۳۲۲۹۱۴۰۸
E-mail: ms_majidi79@yahoo.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]

باید قادر باشند تأثیر استفاده از مهارت‌ها را در دانشگاه ارزیابی کرده و با توجه به نتایج حاصل، آنها را به کار ببرند. بنابراین یادگیری چگونه فکر کردن یا یادگیری چگونه یادگرفتن بایستی به عنوان یک اصل مهم در نظامهای آموزشی درآید(۸). پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری وین‌اشتاین(Winstein) یکی از کامل‌ترین ابزارها در این زمینه است که به منظور تشخیص و غربال‌گری دانشجویان و به عنوان وسیله‌ای برای ارزیابی قبل و بعد در طی طرح‌های آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد(۱۰و۹). این پرسشنامه در ده حیطه جداگانه جهت سنجش میزان آگاهی دانشجویان از راهبردهای مورد استفاده آنان در مطالعه و یادگیری طراحی شده و در واقع اطلاعاتی درباره نگرش و توانمندی‌های مطالعه دانشجویان فراهم می آورد. مطالعه اسچوتز(Schutz) نشان داد این پرسشنامه می‌تواند به عنوان ابزار تشخیصی به اساتید در آماده نمودن دانشجویان برای آزمون‌های تخصصی و مهارت حرفه‌ای کمک کند(۱۱). مطالعه‌ای در آفریقا نیز نشان داد که اضطراب و چگونگی کاربرد راهبردهای آزمون دانش آموزان با توانمندی آنها در موفقیت در دانشگاه در ارتباط است(۱۲).

خدیو زاده در سال ۱۳۷۸ از این پرسشنامه برای بررسی راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان علوم پزشکی مشهد استفاده نمود و بیان کرد که رابطه معناداری بین حیطه‌ها و موفقیت تحصیلی دانشجویان وجود دارد(۱۳). وی در مطالعه‌ای دیگر نشان داد دانشجویانی که حداقل در یکی از ترم‌های گذشته مشروطی داشتند در حیطه‌های اضطراب، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصلی، خودآزمایی و راهبردهای آزمون نمرات کم‌تری از دانشجویان موفق داشتند(۱۴). مطالعه‌ی احمدی نشان داد از آنجایی که بسیاری از حیطه‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی دارای نمرات پایین بوده است، لازم است که مهارت‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان در ورود به دانشگاه ارزیابی و برنامه‌های آموزشی مناسب به منظور بهبود توانایی‌های آنان طراحی گردد(۵۴).

با توجه به مطالعات مشابه در این حیطه و حجم بالا و نوع مطالبی که فراگیران دندانپزشکی با آن مواجهند، هدف از انجام مطالعه حاضر بررسی و تعیین راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن شامل جنسیت دانشجو، وضعیت تأهل، معدل، سال ورودی، محل سکونت و کسب آموزش رسمی در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود تا ضمن ارزیابی مهارتهای مطالعه و یادگیری دانشجویان در هنگام ورود به دانشگاه، با استفاده از اطلاعات آن و در صورت پایین بودن سطح نمرات مربوط به حیطه‌های مطالعه و یادگیری، دانشجویان به طور منظم بازخورد دریافت نمایند و برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازشان به منظور بهبود توانایی های آنان نیز مدنظر قرار گیرد.

مواد و روشها

این مطالعه توصیفی–تحلیلی در سال ۱۳۹۶ انجام شد. نمونه‌گیری به روش سرشماری و جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دکتری عمومی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل بود که در زمان مطالعه مشغول به تحصیل بودند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری وین اشتاین بود که به منظور سنجش میزان آگاهی دانشجویان از راهبردهای مورد استفاده آنان در مطالعه و یادگیری طراحی شده و در واقع اطلاعاتی درباره نگرش و توانمندی‌های مطالعه دانشجویان فراهم می‌آورد. در این تحقیق از پرسشنامه‌ای که روایی و پایایی(ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۱ تا ۰/۸۴) آن در مطالعه احمدی و همکاران ارزیابی شده بود(۱۵) استفاده گردید. شرکت در این مطالعه اختیاری بود و جهت تکمیل پرسشنامه به دانشجویان زمان کافی داده شد. این پرسشنامه مشتمل بر دو بخش بود:

بخش اول حاوی سؤالاتی درباره ویژگی‌های فردی دانشجو شامل سن، جنس، وضعیت تأهل، محل سکونت، مقطع تحصیلی، معدل و سال ورود به دانشگاه و همچنین سابقه کسب آموزش رسمی درخصوص روش‌های مطالعه و بخش دوم شامل۸۰ سوال در ۱۰ حیطه‌ی مختلف(هر حیطه دارای ۸ سؤال) بود.

ده حیطه این پرسشنامه شامل موارد زیر است:

۱- انتخاب ایده‌ی اصلی که سنجش توانایی دانشجو را در تعیین اطلاعات مهم یک موقعیت یادگیری در بردارد.

۲- راهبردهای آزمون که توانایی دانشجو را در آماده شدن کارآمد برای یک آزمون و توانمندی او را در استدلال یک سؤال حین پاسخ گویی به آن بررسی می کند.

۳- پردازش اطلاعات که ارزیابی توانایی پردازش ایده ها را از طریق شرح و توضیح دادن ذهنی و سازمان دادن معنادار آنها انجام می دهد.

۴- اضطراب که درجه‌ی اضطراب دانشجو در رویکرد به وظایف دانشگاهی را ارزیابی می نماید.

۵- نگرش که علاقه مندی و انگیزه ی دانشجو را نسبت به موفقیت در دانشگاه و اشتیاق او را برای انجام وظایف ضروری برای موفقیت دانشگاهی می سنجد.

۶- انگیزش که درجه ی مسؤولیت پذیری برای انجام وظایف از طریق انضباط فردی وکار سخت را مورد سنجش قرار می دهد.

۷- مدیریت زمان که وضعیت دانشجو را برای مدیریت مؤثر مسؤولیت هایش از برنامه ریزی و برنامه زمان بندی شده او، بررسی می نماید.

۸- خود آزمایی که میزان آگاهی دانشجو را در باره‌ی اهمیت خود ارزیابی و مرور مطالب در زمان یادگیری و استفاده از تمرینات مورد سنجش قرار می دهد.

۹- راهنمای مطالعه که توانابی دانشجو را در تهیه و استفاده از کمک کننده های یادگیری که باعث افزایش یادگیری می شود، بررسی می کند.

۱۰- تمرکز که توانابی دانشجو را در متمرکز نمودن توجه و جلوگیری از حواس پرتی در ضمن مطالعه و انجام وظایف مربوط به دانشگاه ارزیابی می کند.

حیطه‌های ده گانه در سه دسته‌ی اصلی مهارت شامل سه زیر گروه انتخاب ایده اصلی، راهبردهای آزمون و پردازش اطلاعات؛ خواست و اراده شامل سه زیر گروه اضطراب، نگرش و انگیزش؛ و خودتنظیمی شامل مدیریت زمان، خودآزمایی، راهنمای مطالعه و تمرکز قرار داشتند.

سؤالات هر حیطه مقیاس پنج درجه‌ای از ۱ تا ۵ (اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند، معمولاً درمورد من صدق نمی‌کند، تا حدی در مورد من صدق می‌کند، معمولاً در مورد من صدق می‌کند، کاملاً در مورد من صدق می‌کند) را شامل می-شدند. پرسشنامه‌ها به صورت حضوری بین دانشجویان توزیع و در مورد تحقیق به آنها توضیح داده شد. حضور در مطالعه اختیاری بود و دانشجویانی که به هردلیلی حاضر به مشارکت نبودند وارد مطالعه نشده و اگر پس از دریافت پرسشنامه مایل به تکمیل نبودند نیز اجازه خروج از مطالعه را داشتند. پرسشنامه‌ها به روش خود ایفا تکمیل شد و سپس جمع‌آوری و داده‌های آنها وارد نرم افزار SPSS شد و مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. قبل از تجزیه و تحلیل آماری نمرات

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]

مربوط به گویه‌هایی که مفهوم منفی داشتند بصورت معکوس درآمد. میانگین نمره گویه‌های هر حیطه بعنوان نمره آن حیطه، میانگین نمره گویه‌های هر دسته به عنوان نمره آن دسته و میانگین نمره حاصل از کل گویه‌ها به عنوان نمره کل در نظر گرفته شد. در نتیجه محدوده نمره تمامی متغیرها بین ۱ تا ۵ بود. برای مقایسه میانگین نمره بین حیطه‌ها و دسته‌های مختلف و همچنین گویه‌ها، حیطه-ها و دسته‌ها بر حسب جنسیت دانشجو، وضعیت تأهل، معدل، سال ورودی، محل سکونت و کسب آموزش رسمی از آنالیزهای مقایسه میانگین متغیرهای کمی پارامتری شامل اندازه‌گیری مکرر، آنالیز تی مستقل و آنالیز واریانس و مقایسه چندگانه استفاده گردید و بر حسب نیاز توصیف حیطه ها توسط میانگین، انحراف معیار و فراوانی صورت گرفت. سطح معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها

از کل دانشجویان دکتری عمومی دانشکده دندانپزشکی بابل، ۱۳۷ نفر از ورودی‌های سال‌های ۱۳۹۱ لغایت ۱۳۹۵ در این پژوهش شرکت و نسبت به تکمیل پرسشنامه اقدام نمودند. میانگین سنی افراد شرکت کننده ۳/۱۹±۲۲/۶۲ و میانگین معدل ۱/۰۵±۱۵/۹۲ بود. از کل افراد شرکت‌کننده در مطالعه تنها ۲۳/۴٪ در زمینه روش‌های مطالعه آموزش رسمی دیده بودند که از این میزان ۱۵/۳٪ در دانشگاه و ۸٪ در کلاسهای خصوصی شرکت کرده بودند. مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان در مطالعه در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول ۱- مشخصات دموگرافیک شرکت کنندگان در مطالعه

جنسیت دانشجو		وضعیت تاهل		محل سکونت		مقطع تحصیلی		آموزش رسمی در زمینه روش مطالعه	
زن	مرد	متاهل	مجرد	خوابگاه	منزل شخصی	علوم پایه	بالینی	دارد	ندارد
۵۴٪	۴۶٪	۱۹٪	۸۱٪	۶۲/۸٪	۳۷/۲٪	۳۵٪	۶۵٪	۲۳/۴٪	۷۶/۶٪

میانگین و انحراف معیار نمره به دست آمده از گویه‌های هر یک از حیطه‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری و همچنین به تفکیک دسته، در دانشجویان دندانپزشکی بابل در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود. با توجه به جدول، بیشترین نمره مربوط به دسته مهارت با میانگین ۳/۲±۰/۳۹ و کمترین نمره مربوط به دسته خواست و اراده با میانگین ۳/۱۲±۰/۳۷ بود. اختلاف میانگین نمره کسب شده بین دسته مهارت با دسته‌های خواست و اراده و خودتنظیمی به لحاظ آماری از اختلاف معنی‌داری برخوردار بود (به ترتیب P=۰/۰۱۷ و P=۰/۰۲۲).

در مقایسه میانگین نمرات حیطه‌های دسته مهارت اختلاف آماری معنی‌داری مشاهده نشد (P value>۰/۰۵). اما در دسته خواست و اراده، میانگین نمره حیطه اضطراب با حیطه نگرش و حیطه انگیزش (به ترتیب P value=۰/۰۲ و P value=۰/۰۱۶) و حیطه نگرش با انگیزش (P value<۰/۰۰۰۱) اختلاف آماری معنی‌دار داشتند. این در حالی است که بین میانگین نمرات حیطه‌های دسته خودتنظیمی تنها حیطه خودآزمایی با حیطه راهنمای مطالعه اختلاف آماری معنی-دار نشان دادند (P value=۰/۰۴۹) و بین سایر موارد در آنالیز آماری اختلاف آماری معنی‌داری مشاهده نشد (P value>۰/۰۵). مقایسه میانگین نمره کسب شده بین دسته‌ها و حیطه‌ها با استفاده از آزمون اندازه‌گیری مکرر و مقایسه چندگانه صورت پذیرفته است. گویه‌های دارای بیشینه و کمینه میانگین نمره در هر یک از حیطه‌های ده گانه با ذکر گویه در جدول ۳ قرار داده شده است.

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار هر یک از حیطه‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری

ردیف	دسته انحراف معیار±میانگین	حیطه‌ها انحراف معیار±میانگین
۱	مهارت ۳/۲±۰/۳۹	انتخاب ایده اصلی ۳/۲۴±۰/۶۵
۲		راهبردهای آزمون ۳/۲۱±۰/۵
۳		پردازش اطلاعات ۳/۱۵±۰/۵
۴	خواست و اراده ۳/۱۲±۰/۳۷	اضطراب ۳/۱۳±۰/۵۸
۵		نگرش ۳/۰۱±۰/۴۳
۶		انگیزش ۳/۲۱±۰/۴۷
۷	خود تنظیمی ۳/۱۳±۰/۳۵	مدیریت زمان ۳/۱۳±۰/۴۷
۸		خودآزمایی ۳/۱۹±۰/۴۷
۹		راهنمای مطالعه ۳/۰۸±۰/۴۷

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]

۱۰	تمرکز	۳/۱۱±۰/۵

جدول ۳- گویه‌ها با بیشینه و کمینه نمره کسب شده در هر یک از حیطه‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری

دسته	حیطه		گویه	انحراف معیار±میانگین
مهارت	انتخاب ایده اصلی	بیشینه	در امتحان دادن، نوشتن مقالات و...، فکر می کنم آنچه از من خواسته شده را نفهمیده ام و به همین دلیل موقعیت ها را از دست داده ام.	۳/۴۳±۱/۰۱
		کمینه	وقتی تصمیم به مطالعه می گیرم، مدت زمان معینی را مشخص می کنم و به آن پای بند می مانم.	۲/۹۶±۱/۰۷
	راهبردهای آزمون	بیشینه	طی بحث های کلاسی، نمی توانم بفهمم چه مواردی برای یادداشت برداری مهم هستند.	۳/۴۷±۱/۱۱
		کمینه	یکی از مشکلات من در رابطه با مطالعه، به تعویق انداختن آن است.	۲/۹۱±۱/۲۷
	پردازش اطلاعات	بیشینه	وقتی امتحان می دهم، متوجه می شوم که مطالب نامربوطی را مطالعه کرده ام.	۳/۳۶±۱/۱۸
		کمینه	اگر وب سایتی برای کتاب درسی‌ام وجود داشته باشد، از اطلاعاتی که در آن ارائه شده برای کمک به یادگیری مطالب استفاده می کنم.	۲/۸۸±۱/۲۳
خواست و اراده	اضطراب	بیشینه	به دلیل نمرات پایینم احساس دلسردی می کنم.	۳/۴۲±۱/۱۲
		کمینه	برنامه مطالعه ام را به نحوی زمان بندی می کنم که شب امتحان مجبور نشوم با عجله کلی مطلب بخوانم.	۲/۷۴±۱/۱۴
	نگرش	بیشینه	وقتی برای یک امتحان درس می خوانم، برایم مشکل است که بفهمم دقیقا چه کار باید بکنم تا موضوع را یاد بگیرم.	۳/۲۸±۱/۱۸
		کمینه	وقتی که در یادگیری برخی مطالب درسی، مشکل داشته باشم، برای کمک گرفتن به مشاور مراجعه می کنم.	۲/۴۸±۱/۱۷
	انگیزش	بیشینه	ترجیح می دهم در دانشکده حضور نداشته باشم.	۳/۵۱±۱/۲۱
		کمینه	برای اطمینان از درک مطالب، یادداشت هایم را قبل از جلسه بعدی مرور میکنم.	۲/۷۷±۱/۲۲
خودتنظیمی	مدیریت زمان	بیشینه	در طی امتحان تشریحی، پاسخ هایم را مرور می کنم تا مطمئن شوم که عقیده اصلی ام را بیان کرده ام و جملاتی در حمایت و تائید آن نوشته ام.	۳/۳۱±۱/۱
		کمینه	از کمک های ویژه مطالعه مثل حروف کج (ایتالیک) و عناوین در کتاب های درسی استفاده می کنم.	۲/۷۴±۱/۲۲
	خودآزمایی راهنمای مطالعه	بیشینه	برایم مشکل است تعیین کنم در یک متن چه مطالبی برای خط کشیدن مهم تر هستند.	۳/۳۹±۱/۰۹
		کمینه	برای کنترل درک مطالب درسی، سوالاتی را طراحی می کنم و سعی می کنم به آنها پاسخ دهم.	۲/۹۳±۱/۱۷
		بیشینه	تا زمانی که اوقات خوشی را در دانشکده دارم، برایم مهم نیست که دوره تحصیلم چقدر طول بکشد.	۳/۵۱±۱/۲۳
		کمینه	سعی می کنم برای هر کدام ازدرس هایم، یک شریک مطالعه یا یک گروه مطالعه پیدا کنم.	۲/۵۸±۱/۲۲
	تمرکز	بیشینه	موقع امتحان دادن آنقدر گیج و عصبی می شوم که نمی توانم از حداکثر تواناییم برای پاسخ گویی به سوالات استفاده کنم.	۳/۳۷±۰/۹۸
		کمینه	بعد از هر کلاس، برای کمک به فهم اطلاعات ارائه شده، یادداشت هایم را مرور می کنم.	۲/۶۹±۱/۱۹

در مقایسه میانگین نمرات حیطه‌ها، دسته‌ها و نمره کل برحسب متغیرهای مستقل شامل جنسیت، وضعیت تأهل، مقطع تحصیلی و سال ورودی، برخورداری از آموزش رسمی در زمینه روشهای مطالعه، محل سکونت و شرکت‌کنندگان با معدل بیشتر و کمتر میانگین معدل شرکت‌کنندگان، موارد دارای اختلاف آماری

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]

معنی‌دار در جدول ۴ قرار داده شده است. در سایر موارد مقایسه میانگین نمرات از اختلاف آماری معنی‌دار برخوردار نبود (P value>۰/۰۵).

جدول ٤- دسته‌ها و گویه‌های دارای اختلاف آماری معنی‌دار بر حسب متغیرهای مستقل

متغیر وابسته	متغیر مستقل (جنسیت، تأهل، سکونت، معدل، آموزش، مقطع تحصیلی و سال ورودی) انحراف معیار±میانگین					P value
حیطه	انتخاب ایده اصلی	علوم پایه	۳/۴۳±۰/۸۸	با	بالینی	۳/۰۸±۰/۴۹	۰/۰۱۴
		ورودی ۹۵	۳/۷۲±۱/۱۵	با	ورودی ۹۱	۳/۰۸±۰/۵۴	۰/۰۱۱
		ورودی ۹۵	۳/۷۲±۱/۱۵	با	ورودی ۹۲	۳/۰۸±۰/۴۷	۰/۰۰۲
		ورودی ۹۵	۳/۷۲±۱/۱۵	با	ورودی ۹۴	۳/۲±۰/۴۸	۰/۰۳۷
	راهبردهای آزمون	ورودی ۹۵	۳/۴۳±۰/۳۴	با	ورودی ۹۱	۲/۹۲±۰/۵۵	۰/۰۰۷
		ورودی ۹۳	۳/۴۳±۰/۵۶	با	ورودی ۹۱	۲/۹۲±۰/۵۵	۰/۰۰۳
	پردازش اطلاعات	----------			----------		----
	اضطراب	----------			----------		----
	نگرش	خوابگاه	۲/۹۴±۰/۴۴	با	منزل مسکونی	۳/۱۳±۰/۳۸	۰/۰۰۹
		ورودی ۹۲	۲/۸۵±۰/۳۸	با	ورودی ۹۳	۳/۱۴±۰/۵	۰/۰۴۹
	انگیزش	----------			----------		----
	مدیریت زمان	فیزیوپاتولوژی	۳/۳±۰/۵	با	کارآموزی	۳/۰۳±۰/۴۸	۰/۰۲۸
		ورودی ۹۱	۲/۹۴±۰/۴۹	با	ورودی ۹۳	۳/۳۴±۰/۴۸	۰/۰۳۱
	خودآزمایی	مجرد	۳/۲۲±۰/۴۸	با	متأهل	۳/۰۲±۰/۳۹	۰/۰۴۶
	راهنمای مطالعه	خوابگاه	۳/۰۱±۰/۴۵	با	منزل مسکونی	۳/۲±۰/۴۸	۰/۰۲۴
	تمرکز	----------			----------		----
دسته	مهارت	علوم پایه	۳/۲۹±۰/۴۲	با	کارآموزی	۳/۱±۰/۳۸	۰/۰۲۷
		ورودی ۹۱	۳±۰/۴۱	با	ورودی ۹۳	۳/۳۴±۰/۳۶	۰/۰۱۹
		ورودی ۹۱	۳±۰/۴۱	با	ورودی ۹۵	۳/۴±۰/۴۳	۰/۰۰۵
		ورودی ۹۲	۳/۱±۰/۳۱	با	ورودی ۹۵	۳/۴±۰/۴۳	۰/۰۲۲
	خواست و اراده	----------			----------		----
	خودتنظیمی	----------			----------		----

مقایسه میانگین نمره کسب شده دسته‌ها و حیطه‌ها برحسب متغیرهای مستقل با استفاده از آزمون تی مستقل و آنووا و مقایسه چندگانه صورت پذیرفته است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش به منظور ارزیابی راهبردهای مطالعه و یادگیری و عوامل مؤثر بر آن در دانشجویان دکتری عمومی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل در ده حیطه و در سال ۱۳۹۶ صورت پذیرفت. همانطور که از نتایج پیداست، بیشترین نمره مربوط به حیطه انتخاب ایده اصلی در دسته مهارت بود که موافق با یافته-های مطالعات احمدی و صاحب زمانی بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شاهد و اصفهان بود(۱۶و۱۵). حیطه انتخاب ایده اصلی میزان توانایی دانشجو را در تعیین اطلاعات مهم یک موقعیت یادگیری می سنجد. بعد از حیطه انتخاب ایده اصلی، حیطه راهبردهای آزمون بیشترین نمره را کسب نمود. این حیطه توانایی دانشجو را در آماده شدن کارآمد برای یک آزمون و توانمندی او را در استدلال یک سؤال حین پاسخ گویی به آن بررسی می‌کند. به همین دلیل اغلب برای کسب موفقیت در تحصیل به این دو حیطه توجه خاصی می‌شود(۱۷). از سوی دیگر حیطه‌های نگرش و راهنمای مطالعه کمترین نمره را در بین حیطه‌های مطالعه و یادگیری کسب نمودند. حیطه نگرش علاقه‌مندی و انگیزه‌ی دانشجو را نسبت به موفقیت در دانشگاه و اشتیاق او را برای انجام وظایف ضروری برای موفقیت دانشگاهی ارزیابی می‌کند و حیطه راهنمای مطالعه توانایی دانشجو را در تهیه و استفاده از کمک کننده‌های یادگیری که باعث افزایش یادگیری می شود بررسی می‌کند. از آنجایی که دروس دانشگاهی به ویژه در رشته‌های علوم پزشکی ممکن است تفاوت زیادی در نوع، روشهای تدریس و آموزش و متعاقب آن در یادگیری با دروس قبل از ورود به دانشگاه و دوران کنکور داشته باشند، لازم است عادتهای مطالعه دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه بررسی و در راستای تغییرات مورد نیاز و اصلاح آن اقدام مفید صورت پذیرد. مردانیان نتیجه گرفت که استفاده دانشجویان از جزوه که به حداقلهای نیاز آموزشی اشاره داشته ولی خلاصه ای سازمان یافته و گاه قابل درکتر از کتاب ارائه می دهد، باعث وابستگی دانشجو شده و او را از مطالعه متون گسترده و اصلی باز می دارد. استفاده از کتب ترجمه شده روشی است که سرعت خواندن را تسهیل میکند، ولی اگر با دیدی عمیقتر

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]

بنگـریم, ازدانشجوی مقاطع بالای تحصـیلی انتظـار مـیرود کـه بـا زبـان علمی آشنا و بتواند از آن استفاده نماید. (۱۹و۱۸). نتایج حاکی از آن است که اختلاف نمرات در هیچ کدام از دسته‌ها و حیطه‌های مورد مطالعه بین شرکت کنندگان مذکر و مؤنث وجود ندارد که این یافته برخلاف برخی مطالعات است که شرکت-کنندگان مؤنث در حیطه‌های مورد مطالعه با اختلاف آماری معنی‌داری نمره بیشتری از شرکت‌کنندگان مذکر کسب نمودند(۱۵و۲۰).

نتیجه مشابهی در بررسی اختلاف نمره بین شرکت‌کنندگان با معدل بیشتر و کمتر از میانگین کل شرکت‌کنندگان و همچنین بین دانشجویانی که آموزش رسمی در زمینه استراتژی های مطالعه و یادگیری دیده بودند با سایر دانشجویان دیده شد که می‌تواند بیانگر ناکارآمدی کارگاه های برگزار شده در این زمینه و آموزش های ارائه شده در آنها باشد.نتیجه مشابهی در بررسی مقالات چاپ شده در این زمینه دیده نشد لیکن مطالعه خدیو زاده نشان داد نمره دانشجویانی که سابقه مشـروط شـدن در حـداقل یـک تـرم تحصـیلی را داشـتند، در مقیـاس اضطراب، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصـلی، خودآزمـایی و راهبردهای آزمون در مقایسه با دانشجویانی کـه سـابقه مشـروط شدن نداشتند بطور معنـی داری کمتـر بـود.(۱۴). همانطور که نتیجه شد در دسته مهارت و حیطه‌های انتخاب ایده اصلی، راهبردهای آزمون، نگرش و مدیریت زمان که نمرات آنها بین مقاطع تحصیلی و یا سالهای ورودی مختلف از اختلاف آماری معنی‌دار برخوردار بود، میانگین نمره کسب شده در مقطع تحصیلی و یا سال ورودی پایینتر، بیشتر بود که نشان می‌دهد دانشجویان سالهای بالاتر از راهبردهای مطالعه و یادگیری کمتر استفاده می‌کنند که ضمن موافقت با یافته‌های مطالعه احمدی در حیطه‌های نگرش و انگیزش، برخلاف یافته‌های مطالعات مشابه انجام شده در نروژ و هنگ‌کنک است(۱۵و۲۱). خدیوزاده نیز نتیجه گرفت که میانه نمرات حیطه های مختلف راهبردهای مطالعـه و یادگیری دانشجویان در رشته ها و پایه های تحصـیلی مختلـف بـا یکـدیگر تفـاوت معنـی داری نداشـت.(۱۴) با توجه به نتیجه مطالعه حاضر به نظر می رسد که علاوه بر سنجش اولیه دانشجویان در هنگام ورود به دانشگاه و برگزاری کارگاههای لازم در جهت افزایش کارآیی حیطه‌هایی که نمره پایینی در آن کسب نمودند، می-بایست پایش مداوم صورت پذیرد تا از افت حیطه‌های نامبرده در سالهای بعد ممانعت شود.

دانشجویان ساکن خوابگاههای دانشجویی در دو حیطه نگرش و راهنمای مطالعه با اختلاف آماری معنی‌داری نمره کمتری نسبت به دانشجویان ساکن در منزل مسکونی کسب نمودند. از آنجایی که این دو حیطه علاقه‌مندی و انگیزه‌ی دانشجو نسبت به موفقیت در دانشگاه و توانابی وی در تهیه و استفاده از کمک کننده‌های یادگیری را مورد بررسی قرار می‌دهند، کسب نمره کمتر توسط دانشجویان ساکن خوابگاه را می‌توان ناشی از عواملی همچون مشکلات، معضلات و امکانات ضعیف زندگی خوابگاهی در قیاس با زندگی در منزل و صرف وقت جهت انجام امور روزمره دانست که در انگیزه دانشجو نسبت به موفقیت و امکان استفاده از ابزارهای کمک آموزشی اثرگذار است.

این مطالعه اولین بار در دانشکده دندانپزشکی بابل انجام شده است و به بررسی ارتباط خصوصیات دموگرافیکی و شخصیتی و عوامل موثر بر راهبردهای مطالعه و یادگیری در دانشجویان دندانپزشکی در ورودی های مختلف پرداخته است. به نظر می رسد که پرسشنامه ی مورد استفاده، ابـزاری تشخیصـی مناسبی بـرای شناسـایی نقاط قوت و ضعف مطالعه و یادگیری دانشجویان در ده حیطه جـداگانه می باشد و می تواند در مشاوره های تحصیلی و نیـز توسـط خـود دانشجویان به کار گرفته شود.

یافته‌های این پژوهش با چندین محدودیت روبه‌رو است که بایستی در پژوهش‌های بعدی مورد توجه قرار گیرد. اول اینکه، تمام مولفه‌های یادگیری با ابزارهای خودگزارشی اندازه‌گیری شده‌اند. هر چند که گزارش شخصی را می‌توان به‌طور موثر برای اندازه‌گیری ادراک دانشجویان از درگیری شناختی و انگیزشی به‌کار برد، اما ضروری است نتایج با استفاده از روش‌های اندازه‌گیری دیگر مانند مصاحبه‌های ساختاریافته و مشاهدات مستمر دانشجویان تکرار شود. دوم آنکه، روش پژوهشی مورد استفاده در این پژوهش از نوع همبستگی است، به همین دلیل نتایج به‌دست‌آمده نمی‌تواند نشان‌دهنده روابط علی میان متغیرها باشد. پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آتی راهبردهای یادگیری به‌صورت آزمایشی مورد پژوهش قرار گیرند. سومین محدودیت به این برمی‌گردد که مقدار زیادی از واریانس عملکرد تحصیلی به‌وسیله عوامل دیگری پیش‌بینی می‌شود. از این رو پیشنهاد می‌شود عوامل دیگری مانند استعداد، باورها، قضاوت، تکالیف تحصیلی و شخصیت نیز که در تبیین عملکرد تحصیلی نقش دارند، مورد بررسی قرار گیرند. همچنین این مطالعه پیشنهاد می-کند که آموزش به‌کارگیری راهبردهای مطالعه از اولویت‌های مهم برنامه‌ریزی در دانشگاهیان در نظر گرفته شود.

بیشترین نمره مربوط به حیطه انتخاب ایده اصلی در دسته مهارت بود و بعد از آن، حیطه راهبردهای آزمون بیشترین نمره را کسب نمود. از سوی دیگر حیطه-های نگرش و راهنمای مطالعه کمترین نمره را در بین حیطه‌های مطالعه و یادگیری کسب نمودند. با توجه به نتایج این مطالعه و نمرات کسب شده در حیطه‌های مورد مطالعه که اغلب در محدوده متوسط نمره قابل کسب (بین ۱ تا ۵) توسط شرکت‌کنندگان بود، می‌توان تیجه گرفت دانشجویان در اغلب حیطه‌های راهبردهای مطالعه و یادگیری ضعف دارند. لذا پیشنهاد می‌شود با توجه به افت دانشجویان در سالهای بالاتر، می‌بایست علاوه بر سنجش اولیه در بدو ورود به دانشگاه، پایش و آموزشهای مداوم توسط مراکز توسعه آموزش دانشگاه جهت حفظ و بالا بردن سطح حیطه‌ها در طول دوران تحصیل صورت گیرد.

تقدیر و تشکر

از دانشجویان محترم دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل که در تکمیل پرسشنامه ها ما را یاری نمودند، کمال تشکر را داریم. از معاونت محترم تحقیقات و فنآوری دانشگاه علوم پزشکی بابل بخاطر حمایت مالی از این طرح تشکر می‌نماییم. این طرح در قالب طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی بابل به شماره ۹۵۴۳۶۱۴ و کمیته پژوهش در آموزش دانشگاه علوم پزشکی بابل بوده است.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]

Evaluation of Dental Students' Learning and Study Strategies and Factors Affecting Them in Babol University of medical sciences

SA. Seyedmajidi (PhD)[1], M. Seyedmajidi (DDS, Ms)[1*], F. Habibzadeh Bijani (DDS)[2], M. Kiani (DDS)[2]

1. Dental Materials Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Iran
2. School of Dentistry, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 7(1); Autumn & Winter 2018-2019; pp: 13-20

Received: Nov 19th 2018, Revised: Feb 26th 2019, Accepted: Mar 3th 2019

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: The aim of this study was to investigate and determine the strategies for studying and learning and factors affecting them in dental students of Babol University of Medical Sciences in order to evaluate the students' study and learning skills while entering university.

METHODS: This analytical-descriptive study was carried out in 2017 using dental students' opinions of Babol University of Medical Sciences by a questionnaire was comprised of two parts (the first part included demographic information and the second part containing 80 questions in 10 categories). For data analysis SPSS software was used to comparing mean score between various categories and questions and in each of them in term of demographical variables by parametrical compare mean tests include of repeated measurement, independent t-test and analysis of variances (ANOVA) and multiple comparison. The significance level was considered less than 0.05.

FINDINGS: Of the 137 participants, 46% (63 men) and 54% (74 women) had a mean age of 22.62 ± 3.19. The highest score was for the skill group with a mean of 3.2 ± 0.39 and the lowest score for the group of will with a mean of 3.12 ± 0.37. The difference between the average score obtained between the skill group and the will and self-regulation groups were significant (P= 0.017 and P= 0.022 respectively).

CONCLUSION: According to the results of this study and the obtained scores by the participants which were often in the midrange of acceptable scores (1 to 5), students in most categories of study strategies and learning could be considered weak. Therefore initial assessment while entering the university, monitoring and continuing education should be provided by the universities' educational development centers to maintain and enhance the level of the categories during the study period.

KEY WORDS: *Study Strategies, Learning, Dental Students*

*Corresponding Author; **Dr. Maryam Seyedmajidi**
Address: Dental Materials Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Iran
Tel: +98 1132291408
E-mail: ms_majidi79@yahoo.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]

References

1. Olejnik S, Nist SL. Identifying latent variables measured by the learning and study strategies inventory. J Exp Edu 1998; 60(2): 151-9.

2. Corkett GK, Parrila R, Hein SF. learning and study strategies of university student who report a significant history of reading difficulties. Development Disabilities Bulletin. 2006; 34(1&2): 57-79.

3. Kwong T, Wong E, Downing K. Institutional-level integration of the learning and study strategies inventory (LASSI). Interactive Technology and Smart Education. 2009; 6(4): 286-292.

4. Prus J, Hatcher L, Hope M, Grabiel, C . The learning and study strategies inventory as a predictor of first year academi success. Journal of The First-Year Experience & Students in Transition 1995: 7(2): 7-26.

5. Woolfolk AE. Helping students to be strategic learners. Educational Psychology. 2nd ed. New York: Allyn & Bron Co. 1998: 271.

6. Hoveland CM. Relationships between learning and study strategies and academic achievement in associate degree nursing students [dissertation]. Wyoming: University of Wyoming. 2006.

7. Yip MCW, Chung OLL. Relationship of Study Strategies and Academic Performance in Different Learning Phases of Higher Education in Hong Kong. J Educational Research and evaluation. 2005; 11(1): 61-70.

8. Shabani H. Maharathaye amozeshi va parvareshi – raveshha va fonone tadris.3th Ed. Tehran: samt; 2006.

9. Weinstein CE, Palmer DR. Learning and Study Strategies Inventory (LASSI). 2nd Ed. Clearwater, Florida: H & H Publishing; 2002.

10. Prevatt F, Petscher Y, Proctor BE, Hurst A, Adams K. The revised learning and study strategies inventory, an evaluation competing models. J Educational and Psychological Measurement. 2006; 66(3): 448-458.

11. Schutz CM, Dalton L, Tepe RE. Learning and Study Strategies Inventory subtests and factors as predictors of National Board of Chiropractic Examiners Part 1 examination performance. The Journal of chiropractic education. 2013; 27(1): 5-10.

12. Flowers LA, Bridges BK, Moore JL. Concurrent validity of the Learning and Study Strategies Inventory (LASSI): a study of African American precollege students. J Black Stud. 2012; 43(2):146-60.

13. Khadivzadeh T, Drakhshan A, Saif A, Valae N. Relation between students' use of learning and study strategies and their academic and personal characteristics in Mashhad University of Medical Sciences, 1999. Iranian Journal of Medical Education. 2002;8(2) :34.

14. Khadivzadeh T, Seif AA, Valayi N. The Relationship of Students' Study strategies with their Personal Characteristics and Academic Background. Iranian Journal of Medical Education. 2004; 4(2): 53-61.

15. Ahmadi S, Jouhari Z, Haghani F. Medical and Dental Students' Learning and Study Strategies in Shahed University. Iranian Journal of Medical Education 2014; 13(10): 886- 896.

16. Saheb Alzamani M, Zirak A. Students' Learning and Study Strategies in Isfahan University of Medical Sciences and their relationship with Test Anxiety. Iranian Journal of Medical Education. 2011; 11(1): 58-68.

17. Hosseini Shahidi L, Atarodi AR, Moghimian M. The survey of using learning strategies rate in students. The Horizon of Medical Sciences. 2005; 11(1): 53-60.

18. Mardaniyan F, Kazeroonizadeh M. Study Styles of Students, Interns and Residents of Obstetrics and Gynecology in Shahid Beheshti Hospital in Isfahan. Iranian Journal of Medical Education. 2003; 3(2):73-7.

19. Fridooni moghadam M, Cheraghyan B. Study Habits and Their Relationship with Academic Performance among Students of Abadan School of Nursing. Strides in Development of Medical Education. 2009; 6(1): 21-8.

20. Braten I, Olaussen BS. The learning and study strategies of Norwegian first-year college students. Learning and individual differences. 1998; 10(4): 309-327.

21. Yip MCW. Differences in learning and study strategies between high and low achieving university students: A Hong Kong study. Educational Psychology. 2007; 27(5): 597-606.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-23]